

ספר עבודת ישראל

מאת האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים,
כבוד אדונינו מורינו ורבינו, תפארת ראשינו, הרב הגאון אמיתי,
זקן ויושב בישיבה, איש אלקים, מופת הדור, עומד בפרץ וגודר גדר,
חסידיא סבא קדישא, אספקלריא המאירה, לו נפתחו שערי אורה,
לפניו נגלו כל תעלומה, בנגלה ובנסתר ידיו רב לו,
המפורסם בכל קצוי ארץ, כבוד קדושת שמו

מוהר"ר **ישראל** זצ"ל
בהמנוח מוהר"ר **שבת** ז"ל
מ"מ דק"ק **קאזניץ**

(נוסח שער דפו"ר)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, בהגהה מדויקת ומתוקנת,
נוספו רבבות מראי מקומות וציורים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים,
הקטעים חולקו לפיסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד
ובתוספת אלפי כותרות משנה

ועתה הוספנו להדיר ולשכלל במעלות רבות ונכבדות מאד, את ספריו
יקר מפז, ליקוטי שארית ישראל, תהלות ישראל, אבות ישראל

יו"ל ע"י ממלכת התורה "עוז והדר"
שנת תשע"ח לפ"ק

מהדורת ישראל אפרים

עבודת ישראל

המפואר

יוצא לאור על ידי ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד דק"ק באר משה מאנסי
נשיא וראש ממלכת התורה

ראש בית המדרש ועורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרנץ

עורכים אחראים

הרב אהרן פישר   הרב יעקב יוסף טשערסקי

עורכים ומבקרים

הרב יהושע בלייזנסקי   הרב מרדכי ליברמנט
הרב מרדכי גורדון   הרב שמואל יעקב מרקוביץ
הרב יוסף חיים דחבש   הרב אפרים פשיטיק
הרב ישראל ורשביאק   הרב זעליג רוזנשטרך
הרב פלטיאל שוורץ

חידושי הלכות

הרב ישראל רובין

פרקי תולדות: הרב יוסף עמוס גרינוולד
מפתחות: הרב שלמה גינצלר
עימוד: הרב יצחק קפלר

כל הזכויות שמורות
לממלכת התורה "עוז והדר"
Rabbi Y. Leifer
8 Truman Ave.
New square N. Y. 10977

היות ומושקע במהדורה חדשה מפוארת זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל עפ"י הזכויות בכל המדינות אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית מספר זה, וכן אין לתרגם או לאכסן במחשב או לקלוט בכל דרך שהיא כל חלק שהוא מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס, בביאורים במקורות ובכל ההוספות. ואין הספר נמכר אלא על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא דין. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

הארות והערות יתקבלו בברכה
ת.ד. 9359 בית שמש
פקס: 03-5423 180

להקדשות והנצחות:
1-845-4069099
oiz@oizusa.com

PO Box 340 Monsey NY 10952

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת
Printed in E. ISRAEL

בארץ ישראל: בארה"ב: באירופה:
טל: 02-9924603   tel. (718) 437-0054   44-20-8806-0176
פקס: 03-5435884   fax. (718) 437-3514

הפצה והזמנות:
'היכלי תורה'

לוחות: הפאר ירושלים
עיצוב כריכה ושערים: ג. יוסקופף

פרשת בראשית

עיקר הבריאה מפני המלכות

בראשית ברא אלהים. במדרש תנחומא (בראשית א), זהו שאמר הכתוב 'ה' בחכמה יסד ארץ' (משלי ג יט), וכשצרה הקדוש ברוך הוא את העולם נמיעץ בתורה וצרא את העולם, שנאמר 'לי עצה ותושיה אני צינה לי גבורה' וגו' (שם ח יד). הענין, נודע כי החכמה נקראת ראשית, כי בחכמה הציט ונפה אל אחרית דבר, היא המלוכה אשר ימליכוהו בני ישראל, ובחכמה הגביל הקדוש ברוך הוא את מדתו צחינת אין סוף ויאל לכה בגבול ומדה ושיעור. והנה המלוכה נקראת ארץ כנודע, ולכן כתיב 'ה' בחכמה יסד ארץ, פירוש מה שעשה יסוד לצחינת חכמה צחינת גבול, הוא מפני ארץ, שהציט אל המלוכה, ואף על פי כן לית מחשבה תפיסא ציה כלל.

התחלת הגבלת האין סוף בחכמה ובינה

להבין מהות הענין איך נעשה מצחינת צלי גבול, צחינת גבול ותכלית, הגם שהמקובלים הראשונים האריכו דדצריהם, לתת משל ומליצה דצרי חכמים וחדותם, להלביש הענין קצת לאוזן השומע, אמנם עם כל זה נעלמה מעיני כל חי להבין הדבר על צוריו, והחקירה האמיתית צזה הענין הוא כמו שכתב הרמב"ם (משוזה פ"ה ה"ה) שאין כח כלל בהשגתנו להשיג מחשבתו של היוצא, כמו שנאמר (ישעיה נה ח) 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם', עיין שם בהלכות תשובה. ולפי זה נלאה כל שכל מחקור ראשית הצריאה,

אלל אנחנו צניו ועצדיו מאמינים, כי זאת היתה אצן פינתו, ועיקר הכוונה צצריאה כי נעצוד לפניו ציראה ופחד ונמליכוהו ולשרת בשמו, וזה היה צחינת גלם הראשון לצריאת עולם, והוא הנקרא אצן השמיה, ו'גלם' גימטריא 'חכמה', וזהו שכתוב 'בחכמה יסד ארץ'.

ונתייעץ בתורה וצרא את העולם, דהיינו שאחר כך הוציא המחשבה לצחינת צריאה על ידי עולם הצינה המצייר לצורין, שנאמר 'לי עצה ותושיה', כי 'לי' רומז על מספר ארבע יודי"ן שבע"ב, היא החכמה כנודע, אחר כך צא לצחינת 'אני צינה לי גבורה', שהיא נכללת בחכמה, וגבורה של עולם עליון כנודע.

כל עולם נקרא שמים וגם ארץ

והזה נחלקן צית שמאי וצית הלל צמסכת חגיגה (יג.), צית שמאי אומרים השמים נצראו תחילה, וצית הלל אומרים הארץ נצראת תחילה, עיין שם. ופירש החייט, כי כל רקיע משצעה רקיעים נקרא צחינת ארץ ושמים, דהיינו מקצתו הנוטה על ראשינו נקרא שמים צערכנו, ומקצתו של מעלה נקרא ארץ נגד וערך הרקיע שלמעלה הימנו, ולכן מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, עיין שם. פירוש לפירוש, כי כל עולם נקרא צחינת שמים למה שלמטה הימנו כי הוא המשפיע צו, ונקרא ארץ לשלמעלה הימנו כי הוא צחינת מקבל כנגדו, כמו שכתב האר"י ז"ל.

עיקר הבריאה להשפיע שזו טובה למשפיע

ואפשר עוד לזאר על פי דרכנו, דהנה דעת צית הלל כי הארץ נבראת תחילה, פירוש תחילה, היינו עיקר יסוד הצריאה היה צעבור הארץ, היא המלוכה כמו שאמרנו, ולכן נקרא הארץ נבראת תחילה, כיון שעל ידי ציור הארץ צמחצבת היוצר צתחילה נברא כל העולם. וצית שמאי אומרים השמים נבראו תחילה, כי שמים נקרא צחינת ההשפעה כנודע, והנה מדרך הטוב להיטיב, והגם שחפץ צעצודתנו, עיקר הצריאה היתה להיטיב לנו כל הימים. והנה הט למשל אזנך, השמש משפיע אורו צירח ומאיר צה, ואפשר צומן אשר הירח לא יגיה אורו כראוי, כמו צסוף חודש, אז יש גם כן אציה צחינת פגם צאור השמש הרועה להאיר דרך הירח, וממילא כשמצמצם אורו מלהשפיע נקרא צצחינת פגם, שאינו מאיר כדרכו. וכן הענין כצכול כצצניו עושים רצונו אז יכול להשפיע ולהיטיב להם, מה שאין כן חס ושלום להיפך, אזי נקרא צחינת פגם צמשפיע, כי יותר ממה שעגל רועה לינוק וכו' (פסחים קצג.), ולכן נקרא השמים נבראו תחילה, פירוש שייטיבו צני ישראל את מעשיהם ויכול להשפיע להם כל טובה.

עיקר היצר הבריאה כשבאו והתגלו המדות

וזהו שאמרו צמדרש (צ"ר י צ) צפסוק 'ויכולו השמים והארץ', משל לאמצטי מלא מים והיו צה שני אצסקרקס נאים [פירוש, אורות], כשעירו המים מתוכה נראו הלורות, וכן היו השמים והארץ, עיין שס. פירוש כי השמים והארץ נקרא חכמה וצניה אלל המקובלים, וכמו שכתצתי לעיל כי היו צמחצבתו לצריאה, וכן המקובלים קראו לצחינת תוהו וצוהו צשם חכמה וצניה, כי

החכמה נקראת תוהו, רצה לומר שמש כמדצר ותוהו שאין תפיסה צו, וצוהו היא הצניה המציר ציורין וניכר קצת צו, וזה צו הוה, ואז היה נכלל השמים והארץ ולא היה ניכרין להדיא, עד שעירו המים, הוה המשל לצחינת אין סוף הנקרא מים שאין להם סוף, וצא לצחינת גצול, ואז נראו השמים והארץ:

דברי המדרש

ויאמר אלהים יהי אור. צמדרש (צ"ר ג ג-ה), רצי שמעון צר יוחאי פתח 'שמחה לאיש צמענה פיו ודצר צעתו מה טוב' (משלי טו כג), 'שמחה לאיש' זה הקדוש צרוך הוה, 'צמענה פיו' 'יהי אור', 'ודצר צעתו מה טוב' 'צירא אלהים את האור כי טוב'. רצי שמעון צן יהוצדק שאל את רצי שמואל צר נחמן מהיכן נבראת אורה, אמר לו נתעטף הקדוש צרוך הוה כשלמה והצדיק וכו', אמרה ליה צלחישא, אמר לו מקרא מלא הוה 'עוטה אור כשלמה' וגו' (תהלים קד צ), אמר לו כשם ששמעתיה צלחישא וכו'. אמר רצי צרכיה אלמלא וכו' אי אפשר לאמרן, מקמי כן וכו', רצי צרכיה אומר מנקום צית המקדש וכו'. אמר רצי סימון חמש פעמים כתצ כאן אור נגד חמשה חומשי תורה וכו', מתיצין חצריא הלל ספר ויקרא מלא הלכות, אמר להן אף הוה שונה צה דצר 'ויקרא אלהים לאור יום', עד כאן.

הכל כלול בבריאה

הצה צכלל השצעים אכפיין שפירש הרצ שמעון צר יוחאי צתיקונים צמלת צראשית, יש תיקונים גם מצד הגצורות, כגון 'צראשית תמן אתר יצש' (תיקון מ"ג פצ). וכדומה, להורות שלא יצא שום ענין צעולם חוץ ממהצצתו ורצונו יצצרך, והכל היה לפוי לפניו מאז ומקדם, כמו שאמרו צמדרש רצה

(צ"ר ז ד) על פסוק 'תוהו ובוהו ומושך על פני תהום ורוח' זה רוחו של משיח.

הם הששים רצוא אמותיות התורה, וזהו 'ויולרך פני ישראל':

תיבת 'אור' מורה על הצמצום

וברא העולם יש מאין, כמו שכתב הרמב"ן שמלת צרא מורה על יציאת יש מאין, וגילה אלהותו יתברך שהוא צלי סוף, בצמצומים כהוראת מלת אור, אל"ף מורה על 'פלא' עליון, כענין 'ואלפלך חכמה' (איזו לג), לצא לצחינת ואל"ו הם ששה קצוות, ורי"ש מורה על התגלות כמו שאמרו בזוהר חדש (שיה"ש יב).

הצמצום בכח התענוג מישראל

וזוה הצמצום והצקוע היה על ידי נשמות בני ישראל שצפה לקבל תענוג מהם, כמו שנאמר (ישעיה נח ח) 'אז יצקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח', 'יצקע' אמותיות 'יעקב', כמו שנאמר (שם מג א) 'צוראך יעקב ויולרך ישראל', הם הצדיקים המכונים בשם יעקב, כמו שנאמר (עמוס ז ב) 'מי יקום יעקב כי קטון הוא', שמקטינים עצמן, הם היו הכלים לצריאת עולם כמו שאמרו (צ"ר ח ז) נמלך הקדוש צרוך הוא צנשמתן של צדיקים, הם היו הכלים לצביעת אלהותו כביכול שהוא אינו צשום אות ודיוקן, לצחינת כלים ואמותיות התורה.

והגדה המלך אין רואין אותו כשהוא ערום, כנ"ל אי אפשר להשיגו, כי אם על ידי עולם המלבוש נתגלה יתברך. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל נתעטף הקדוש צרוך הוא כשלמה, היינו עולם המלבוש, והצדיק זיו הדרה, רצה לומר מה שמהדרין לפניו יתברך כל הכחות ועושים לו שעשוע, על ידי זה היה גילוי האור.

ורבי סימון פירשו יותר, נגד חמשה חומשי תורה שעתידיים בני ישראל לקבל, שהן

המאמרות כנגד הספירות שתקונם בעבודת האדם

ויאמר ה' לא טוב היות האדם לבדו וגו'. איתא צילקוט (רמז כב), זה אחד מעשרה מאמרות שנצרא בהם העולם, ואית דאמרי ורוח אלהים מרחפת וגו'. כבר נודע שהעולם נצרא צעשרה מאמרות, וכתבו המקובלים שהם נגד עשר ספירות, ונתעטף הקדוש צרוך הוא צהתלצשות עשר מדות הקדושות. וכתחינתם יתנהג האדם דלמטה ויהיה כסא כבוד לקדושת רצונו יתברך, וכמו שכתבו צספריס הקדושים, צפרט צספר תומר דצורה יעוין שם.

תיקון היסוד בקדושה במותר לו

והגדה אות צרית קודש אשר אל חי חסם בצשרנו הוא נגד מדת צדיק יסוד עולם, ומכונה המדה הזאת צספריס קדושים בשם 'טוב', עיין שם. ופשוטו של ענין, כי הוא היסוד לכל טוב והוא המשפיע והמוליך, דוגמת המדה העליונה המשפעת כל טובה ושפע הקדושה, ולכן נקרא צדיק יסוד עולם. ועל פי זה הסצרא נותנת, כיון שקדושת אות הצרית כל כך גדול, ולהיפך חס ושלום הפגם גדול מאד שגורם להוריק השפע לחיטונים, אם כן יותר טוב היה שיצרא האדם נעדר מתאות המשגל לגמרי, אפילו מהאשה הראויה לו, להיותו לצדו צארץ, למען לא יכשל צחטא גדול כזה חס ושלום. ואפילו הכי אנו רואים כי לא כמתצבותינו מתצבת יוצר כל, ואלא תוהו צראה לצבת יצרה' (ישעיה מה יח), ואיתא צוהר הקדוש (תיקון"ו מיקון ג' פו.) לא לצבת צינייהו אלא מינייהו למעצד יצוצא מנהון, פירוש מצצרא את האדם צתאוה הזאת, ולא

לו במנחו. דבר אחר כלב מסר לו לשמרו וכו', עיין שם. ציבור הענין, דהנה הקדוש ברוך הוא אמר לקין 'נע ונד תהיה צאריך', וצריך להצין ענין הקללה, הלא הצחירה ציד האדם לצחור לו מקום לשבת ולא ינוד ממקומו. אלא על כרחך צריך לומר שמסך בקרבו רוח עושים ואיזה פחד ושגוען, אשר על ידי זה לא נצחר לו מקום לשבת, רק להיות נע ונד צאריך.

בשבת זכה לדבקות ונסתלקו הפחדים

והנה צודאי אם קין היה יכול להתדבק במחשבתו בצורה יתצרך כראוי, אז צודאי סרו מעליו כל הפחדים ונמתקו כל הדינים, כמו שנאמר (משלי ג ו) 'ככל דרכיך דעהו וגו'', אלא שזה גוף הקללה, שנתבלבלה מחשבתו מדציקתו והיה נע ונד במחשבתו, עד שגרמה לו הפחדים ונידוד צאריך. ולכן אמרו במדרש רבה 'אות שבת נעל בפניו', פירוש שעל כל פנים ציוס שבת קודש היה נדבק בצורה יתצרך והיתה לו מנוחה, כי ציה כל דינים אתכפיין וכל חייבא דגיהנם נייחין.

שמירה בכח השבת

דבר אחר קרן עשה לו, פירוש 'קרן' הוא לשון צהירות, כי לדעה השניה נשאר עליו מהוד שבת על יומא דחולא, שיגן עליו קצת מהפחדים ומחיות רעות.

שמירה מס"א

דבר אחר כלב מסר לו לשמרו, פירוש לדעה השלישית לא שמרוהו מנד הקדושה, רק מסר לו ענין שמירה מסטרא אחרא, שלפעמים נעשה ניסים גם כן על ידיהם, כמו שמצינו בגמרא, ובמדרש פרשת תולדות (צ"ר סג ט) שעל ידי ארגיניטון נעשו ניסים לרבינו הקדוש וציריו, והרבה שלוחים למקום:

לשבת צינייהו צין עולם התוהו, רק לשצר מתלעות עול ולהסיר כח זנונים מקרבו, ויטהר ויתקדש צמותר לו ציחודו עם אשתו, לגרום יחוד עליון עם מדות עליונות, ותחייחד השפעת הקדושה אל כנסת ישראל, ועל ידי שצירת התאוה והמשכחה אל הקדושה נולד תענוג עליון, ועל ידי זה נעשה האדם מרכבה לצחינת צדיק יסוד עולם המכונה צסס 'טוב'.

שניהם מבארים המאמר שכנגד ספירת היסוד

וזהו שאמר הכתוב ויאמר ה' לא טוב היות האדם לבדו, פירוש שלא יהיה האדם מרכבה לצחינת 'טוב' כשהיה לצדו ויהיה נעדר מתאוה הזאת, כי זולת עבודת האדם שצצירת התאוה הגשמית, כבר נצראו מלאכים, וצא השמים מקצלים עול מלכות שמים, אכן עיקר התענוג משוכני צחי חומר מה שנצראו צעלי תאוות היצר הרע, והם נלחמים וטיהרו וקדשו את נפשותם, לכן אמר אעשה לו עזר בנגדו, פירוש שמהיה עזרתו על ידי בנגדו, הוא כח המתאוה לאשה והוא המסיתו ולא יכול לו. לכן דרשו רבותינו ז"ל שהוא אחד מעשרה מאמרות, כנ"ל שהמה נגד עשר ספירות, ומאמר הזה הוא להיות מרכבה למדה התשיעית הנקרא צסס צדיק יסוד עולם.

וזה שאמרו 'ואית דאמרי ורוח אלהים מרחפת', הוא צירוף 'רפ"ח מת', סוד מלכין דמייתו, אשר אנתנו מנטלים ומנשאים על ידי עבודתנו ושצצירת כח הרע. וזה המאמר כולל לכל כוונת הצריאה:

הקללה רוח שגוען שלא ישקוט במקומו

וישם ה' לקין אות. במדרש רבה, אות שבת נעל בפניו. דבר אחר קרן עשה

ג' המציאות שעבורם נברא העולם

ונח מוצא חן בעיני ה'. במדרש רבה (ב"ר כט ג), אמר רבי סימון שלש מציאות מלא הקדוש ברוך הוא, אברהם דכתיב (נחמיה ט ח) 'ומנחת את לבבו נאמן לפניך', דוד דכתיב (תהלים פט כח) 'מנחתי דוד עצדי', ישראל דכתיב (הושע ט י) 'כענבים במדבר מנחתי ישראל'. איתיבין חזריא לרבי סימון והא כתיב ונח מוצא חן בעיני ה'. אמר להון הוא מלא אצל הקדוש ברוך הוא לא מלא, עד כאן לשונם.

ביאור המדרש רבה, הנה רבי סימון רמז בשמו לשון סימנה בעלמא, דרש ברמז וסימנים וליונים, שברא הקדוש ברוך הוא צהם את העולם, דהיינו שעשוע יוצר בראשית ונמלך בשמותם, והוה שאמר שלש מציאות מלא הקדוש ברוך הוא, פירוש שעל ידי מציאת שלשה נדיקים הנ"ל הביט ורצה צם לברוא העולם, דהיינו אברהם שהיה מרכזה לבחינת חסד, שנקרא 'אברהם אהבי' (ישעיה מא ח), ועשה חסד בעולם. ודוד הנמלך עליו השלום היה מרכזה לבחינת מלכות, ששרשה מבחינת גבורה הדן את העולם. וישראל הם מקו האמנעי, תפארת, כמו שנאמר (שם מט ג) 'ישראל אשר בך אתפאר'. וזהו שאמר 'כענבים במדבר מנחתי ישראל', מלת 'במדבר' רומז על הזמן הנעלם שקודם הצריאה, שאין בו אפילו תפיסת המחשבה ורעיון, ואז הביט לנשמותיהם של ישראל וכשצילם נברא העולם.

שעלה במחשבה לברוא צו את העולם. והנה אומיות השורש משם זה עולה 'חסד', והמילוי מריבוע עולה 'חן'. ולדעתם נרמז שמלא חן בעיני ה', פירוש שמלא חן וחסד בעין הרומז לשם מ"ה שעולה 'חסד', שצבילו נברא העולם. והשיבס רבי סימון 'הוא מלא, אצל הקדוש ברוך הוא לא מלא', כי אף על פי שהיה נדיק היה נריך סעד לתמכו. וזה שאומרים (חסד) העולם [ובהתק אחר מנחתי: אף על פי שהיה נדיק גדול, ועשה בעבודתו שזיל ונחיצ למעלה עד שמלא חן בעיני ה', אצל היה נריך סעד לתמכו דכתיב צו את האלהים התהלך נח', דהיינו אחר סעד מאת ה' וברא עולמו התהלך נח], אצל לא שצבילו יברא העולם, מה שאין כן באברהם שעליו נאמר (להלן י"א) 'התהלך לפני והיה תמים', והיה הולך בצדקו ומאיר לפני הצריאה.

ובן ישראל שכתוב צהם 'לכתך אחרי במדבר' (ירמיה צ ג), דהיינו מה שהיו הולכים באמונתם במדבר בארץ לא זרועה, האיר לפני היוצר במחשבתו הקדומה לברוא צם את העולם, וזה שאמר לשון 'לכתך אחרי', הרומז על גדול נדיקתם מצלי הנטריות סעד, למשל כמו שהתינוק הצריא וחזק ללכת ברגליו הולך אחרי אמו, כי בטח צו לבה שלא יפול ולא יכשל, וכן הצורא ברוך הוא היה מוצטת צהם שילכו אחריו הגם שלא יסייעם ולא יהיה להם לסעד, לכן צבילם נברא העולם:

בהפטרה

העולם נברא עבור התורה אף שצפה בדורות הרעים

כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה (ישעיה מז ג). ירצה כמה דלת אמר 'צראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכמו

נח לא ראוי שיברא עבורו כי אינו עובד בלא סעד

אתיבון חזריא והא כתיב ונח מוצא חן בעיני ה', פירוש שגם צפסוק הזה רומז ענין הצריאה, כי 'עין' הוא מספר ריבוע מ"ה, ושם מ"ה הוא מספר 'אדם',

ציראת ה' כל היום, והם צמדריגה גדולה, להם היא צמדריגת נשמה. ורוח להוֹלְבִים בה, לאלו שהולכים בעולם הזה ואינם הולכים בעבודת ה' צתמידות כי אם לפעמים, הולך וצא, לזה אין כי אם מדריגת רוח.

וזוה ענין קין והבל, שהבל היה צבחינת נשמה וקין צבחינת רוח, ולזה כתיב (לעיל ד' ז) 'ויהי הבל רועה זאן', מלשון 'צחינה ורחינה' (שיה"ש ג' יא), רצה לומר שהיה שומר הדצרים היוצאים מהצורה יצברך. 'וקין עובד אדמה', 'קין' אותיות 'קן יו"ד', ורומז על אותם האנשים שחושצין בעצמם שהם קן ומושצ לה' יצברך בעבודתם ותפילתם, כאילו מטיצים עם הצורה יצברך, ונתגדל בעיניהם העבודה צחשצם שמידם היתה זאת, ולזה כאשר לא שעה ה' אל מנחתו חרה לו מאד, והיה כמתרעם על הצורה יצברך על שלא קבל מנחתו, והיינו כמה דאת אמר (ישעיה ח' כא) 'והתקנף צאלהיו'.

אב"ל הבל מדה אחרת היתה בו, שהיה הבל וריק צעיניו, וגם עבודתו איננה נחשצת צעיניו לכלום, צחשצו שמיד הצורה יצברך ומכחו היה לו זאת והוא הנותן לו כח לעשות חיל, ולזה כתיב 'והבל הציא גם הוא', וזהו שאמר שלמה המלך עליו השלום 'צשגם זה הבל' (קהלת ז טו), 'גם' הוא לשון ריבוי ודבר הנטפל, ורצה לומר שהצאתו ועבודתו היה מדת 'גם', היינו שלא היה חושצ עצמו לכלום, רק כטפל, רק מה' היתה זאת. והציא מצורות זאנו, היינו שהוא חושצ שהוא התחיל אפס דבר מועט כענין שניתן לאדם הצחירה והרצון ומן השמים עזרוהו. ולזה כתיב גם 'הוא' לשון נסתר, רצה לומר שגם זה השפלות וה'גם' היה צהסתר אללו, שלא

שפירש האור החיים שצצריאה ראשונה ומאמר ראשון צצרה כל העולם ומלוואו, וזה נכלל צמלת 'את'. וגם כולל כל המאורעות וכל מעשה אשר יהא נעשה תחת השמש אם טוב ואם רע חס ושלום, וצכולם צפה והציט הצורה יצברך צצפיה הראשונה את מעשה כולם, מדור אנוש ודור המצול ודור הפלגה וכדומה צאלו עד סוף כל הדורות. ועל כל זה צפה אשר אחר כך 'והארץ היתה תוהו וצוהו', והיינו מימות עולם עד עת שהכיר הצרהם צצינו את צוראו יצברך ונתגלה אור התורה על ידי הצרהם צמה שקיים כל התורה כולה, ועד אותו שעה היה תוהו, וזה התוהו צפה ה' יצברך, אך 'ורוח אלהים מרחפת על פני המים', רומז על התורה שנמשלה למים, ולזה מזכר חמש פעמים 'מים' צפסוק נגד חמשה חומשי תורה, גם חמש פעמים 'אור', גם 'רקיע', ורומז אור על סתרי תורה, ומים רומז על התורה שצכתצ, ורקיע רומז על תורה שצצל פה, שזה מצדיל צין מים למים, רצה לומר צין טהור לטמא, ועל ידי שעשוע התורה צרה עולמו, ואף על פי שצפה צתורתו ומנה כתיב (חסר מה) אור.

וזוה שאמר ה' יצברך לישיעה הנציא כאשר צוה אותו להוכיח את ישראל, ושלא להתמיה צעיניו היאך אפשר להחזיר את הרשעים למוטצ, לזה אמר כה אמר ה' **אב"ל** וגו' רוקע הארץ וצאצאיה, רצה לומר כצצרתחי את העולם רחיני את כל מעשיהם וצרתחים על דעת קן שיוכלו לשוב.

עובדי ה' בקביעות ובשפלות, והעובדים לפעמים ובגאווה

נותן נשמה לעם עליה, רצה לומר לאלו שהם למעלה מן הארץ ועליה, שאינם עוסקים צעיני העולם כל ימיהם כי אם